

Bergen, mandag aften 2. september. 1985

For en nasjon som Norge - med en liten befolkning, men et stort ansvar for betydelige hav- og landområder som er av største strategiske viktighet for supermaktene - for oss er det helt nødvendig å føre en fast, klar og vel gjennomtenkt utenriks- og sikkerhetspolitikk. Selve grunnlaget for løsning av alle andre samfunnsoppgaver er sikkerhet og fred i frihet for Norge. Derfor viker vi ikke tilbake for en debatt om utenriks- og sikkerhetspolitikken når Norges Storting for de neste fire år skal velges.

Vi vet at vi lever i en farlig verden, vi vet at utviklingen på flere felter skjer raskt og påvirker vår situasjon - men vi vet også at det finnes fundamentale forhold som står fast på tvers av alle forandringer: De vestlige demokratiers samhold og idé-felleskap utgjør selve kjernen i vår sikkerhet, grunnlaget for vår livsform, det kulturelle og åndelige jordsmonn som gir livskraft også til våre nasjonale tradisjoner. Vi er, og vi skal forbli våre venners venn, og vi vet hvem våre venner er. Vår pålitelighet, vår troverdighet og vår forutsigbarhet skal ikke kunne trekkes i tvil hjemme eller ute.

Det er nødvendig å advare meget sterkt mot virkningene av uklarhet og ustøhet på norsk side. Slik ustøhet vil^{le} innby til press mot Norge, og kan bidra til en utvikling som går på tvers av et felles ønske om ro og lav spenning i vår del av verden - et ønske som også deles av våre allierte. Ustøheten vil^{le} gjøre det vanskeligere å finne frem til fornuftige og gjensidig akseptable løsninger på nye og gamle spørsmål av utenrikspolitisk karakter. Fremfor alt vil^{le} ~~ustøheten~~ ^{Slik} svekke norsk troverdighet og gjøre det vanskeligere å vinne frem med norske standpunkter under internasjonale drøftelser. Derfor legger Regjeringen en så avgjørende vekt på å følge en klar linje og en stø kurs i Norges utenriks- og sikkerhetspolitikk.

Det overordnede mål for Norges internasjonale innsats er å redusere truselen om atomkrig med de katastrofale og helt uoverskuelige følger som en slik konflikt ville få. Derfor har vi understreket stadig sterkere at det er viktig for Vesten å nå frem til en bred enighet om sin langsiktige politikk overfor Sovjetunionen og Øst-Europa - en politikk som i tillegg til et troverdig militært forsvar også bør åpne for bredere kontakt mellom øst og vest, - også om økonomi, kultur og menneskerettigheter. På samme tid understreker vi at Norge - gjennom sin politikk og gjennom sin utviklingshjelp - legger den største vekt på å bidra til å bygge bro over kløften mellom de velstående og de fattigste land i verden.

I den vestlige verden ser vi idag et USA med en økonomisk og politisk styrke - og med en vitenskapelig og teknologisk vekstkraft - som kanskje er større enn noengang tidligere i landets historie. På samme tid ser vi et Vest-Europa som samarbeider mer og mer - om utenrikspolitikk, om utviklingshjelp, om økonomi og markeder, om forskning og teknologi. Det utvidede EF får stadig større tyngde i verden. I de tre regjeringspartienes langtidsprogram for årene 1986-89 blir det slått fast at "Regjeringen går inn for å utbygge kontaktene til EF videre, og støtter tanken om en mer markert sikkerhetspolitisk profil for Vest-Europa innen rammen av NATO-samarbeidet. Et likeverdig partnerskap mellom USA og Vest-Europa vil på lengre sikt gi den beste trygghet for at det grunnleggende atlantiske samarbeidet forblir stabilt."

Det siste er bokstavelig talt understreket i langtidsprogrammet, for å gjøre det klart at Regjeringen her ikke ser noe enten/eller - Norge er avhengig av og ønsker å trygge samarbeidet i NATO på lang sikt, og ser en større jevnbyrdighet i politisk tyngde innad i alliansen som et middel til for at dette skal lykkes. Dermed vil det også bli lettere å gjenoppbygge det indre samhold omkring en stø sikkerhetspolitikk, et samhold som Norge trenger.

Norge har opprettet spesielle forbindelser med EPS - EF-landenes utenrikspolitiske samarbeide - for å fremføre egne synspunkter og selv bli informert når EF-landene tar stilling til de store internasjonale spørsmål. Norge

ønsker plass som fullverdig medlem i den europeiske organisasjonen for romforskning - ESA. Og vi har tidligere i sommer sluttet opp om det store europeiske forskningsprogrammet Eureka. Vi rådslår i viktige spørsmål som gjelder utviklingshjelpen, på grunn av EFs ledende rolle i hjelpearbeidet for den tredje verden. Økonomiske og handelspolitiske saker drøftes jevnlig med EF. Spesielt nøye følger vi utviklingen i det sikkerhetspolitiske samarbeide mellom ledende vest-europeiske stater, og holder oss informert om arbeidet i Den Vest-europeiske Union.

Når vi i Vesten skal utforme en langsiktig politikk overfor Sovjetunionen og Øst-Europa er en stabil militær balanse av avgjørende betydning. Men de politiske elementer må ikke komme i bakgrunnen og her får Vest-Europas utenrikspolitiske holdninger etterhvert voksende betydning. Det er vi som deler et kontinent med Sovjetunionen, og det er vi som gjennom århundrer har lært Russland å kjenne - både som en makt med ekspansive tilbøyeligheter og som en del av det politiske, økonomiske og kulturelle bilde i vår verdensdel. Begge disse forhold må vi ha for øye hvis vi skal klare å bygge ned noe av de brutale skillelinjene som går gjennom Europa, gjøre menneskerettighetene til full virkelighet, gjenopprette noe av den livlige utveksling av mennesker, varer og ideer som har vært Europas kjennemerke gjennom en tusenårig historie.

Vi vet at den nye ledelse i Moskva satser på økonomisk utvikling. Vi ser også frem mot det amerikansk-sovjetiske toppmøte i Geneve om mindre enn tre måneder, fordi bredere politiske kontakter og større gjensidig tillit er en forutsetning for fremskritt under de avgjørende rakett-forhandlingene som også pågår i Geneve - etterat Sovjetunionen i vinter vendte tilbake til forhandlingsbordet.

Det er mitt bestemte inntrykk at den norske regjerings faste sikkerhetspolitiske kurs blir respektert også av Sovjetunionen. Samtidig har vi vist vår vilje til å bidra til å bygge ned spenningen mellom øst og vest. Vårt forhold til Sovjetunionen er idag godt. Håndteringen hittil av de episoder som har forekommet i nord bekrefter dette. Det samme inntrykk fikk jeg bekreftet under min samtale i Kreml i mars med den sovjetiske statsminister, Nikolaj Tikhonov.

Under mine møter med sovjetiske og ungarske ledere tidligere i år hadde jeg anledning til å drøfte den internasjonale situasjon og redegjøre for norske synspunkter. For få uker siden fikk jeg også i Washington anledning til å fremføre overfor amerikanske ledere - blant dem visepresident George Bush - Norges syn på hvordan øst-vest-politikken bør føres. Jeg fikk under disse samtalene forsterket - og jeg understreker forsterket - min overbevisning om at våre amerikanske venner ønsker avtaler med russerne om våpenkontroll, at de er villig til å gjøre sitt for å nå frem til et kompromiss, og at de som hittil

vil føre omfattende og detaljerte rådslagninger med sine allierte, blant dem Norge, om de vanskelige forhandlingene som pågår i Genève.

Resultatene av Regjeringens utenrikspolitikk vil jeg oppsummere slik: Vi har

- trygget Norges sikkerhet gjennom vår politikk i NATO,
- utbygget vennskapet med våre amerikanske allierte,
- forsterket båndene til Vest-Europa og nordiske naboland,
- utbygget kontakt med Sovjet og Øst-Europa,
- økt Norges hjelp til dem som lider nød i den tredje verden,
- ført en aktiv norsk utenrikspolitikk for å bidra til dialog og avtaler mellom øst og vest om rustningskontroll, tillitsskapende tiltak og økonomisk og kulturelt samarbeid,
- arbeidet aktivt for menneskeverd og menneskerettighetene i verden, blant annet i Øst-Europa, Afghanistan, Indokina, Mellom-Amerika og Sør-Afrika.